

“TƏMİZ DÜNYA” QADINLARA YARDIM İCTİMAİ BİRLİYİ

2022-Cİ IL ÜZRƏ DÖVRÜ HESABATI

29 DEKABR 2022

BAKİ

tamizdunyasu@gmail.com

Hesabatın müəllifi: Mehriban Zeynalova
Vəzifəsi: “Təmiz Dünya” QYİB-nin sədri

Qısa arayış

"Təmiz Dünya" Qadınlara Yardım İctimai Birliyi 1998-ci ildə təsis edilib. Təşkilat Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində 2006-cı il sentyabrın 29-da 1106-Q14-2228 nömrəsi ilə dövlət qeydiyyatından keçib.

"Təmiz Dünya" Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin qarşısına qoyduğu məqsəd qadınlar üçün və qadınlar vasitəsilə cəmiyyətin inkişafına nail olmaqdır.

Təşkilatın məramı: Qadınlara qarşı baş verən hər cür ayrı-seçkilik və zorakılıq hallarının qarşısının alınması istiqamətində fəaliyyət göstərməkdir.

Təşkilatın əsaslandığı dəyərlər: İnsan hüquq və azadlıqlarına hörmət prinsipini rəhbər tutmaqla, qadınların hüquq bərabərliyini təmin etməkdir. Təşkilat üçün ali prinsip, qanunun aliliyi, gender bərabrəliyi, qadınların zorakılıqdan müdafiəsi və qorunmasıdır.

Açar söz: qadın hüquqları.

Mündəricat:

- Qısa arayış
- Ön söz
- Giriş
- Təşkilatın 2022-ci il üzrə maliyyə qaynaqları
- Təşkilatın əməkdaşlıq etdiyi qurumlar
- Fəaliyyət istiqamətləri
- Təşkilatın xidmət göstərdiyi hədəf qrupları
- Təşkilatın əhatə etdiyi coğrafi ərazi.
- Təşkilatın 2022-ci il üzrə statistik göstəriciləri
- Sığınacaq üzrə göstəricilər.
- İnteqrasiya üzrə göstəricilər
- Yardım xətti üzrə göstəricilər
- Gün ərzində mərkəzlə bağlı göstəricilər
- HİV-ə həssas qadınlarla bağlı göstəricilər
- Monitoring və tədqiqat mərkəzinin göstəriciləri
- Məlumatlandırma üzrə göstəricilər
- 2022-ci il üzrə edilmiş təkliflər və onun icrasına dair
- Əməkdaşların təcrübə mübadiləsi və təkmilləşdirmə proqramları
- Problemlər -təvsiyələr

ÖN SÖZ

“Təmiz Dünya” Qadınlara Yardım İctimai Birliyi 24 ildir ki, qadınlara qarşı gender əsaslı zorakılıqla mübarizə aparmaqda davam edir. Bu illər ərzində çox uğurlara imza atmışdır.

1999-cu ildən İnsan Alveri ilə mübarizənin vacibliyini ictimailəşdirməklə, bu günki dəyişikliklərdə qismən də olsa təşkilat olaraq töhfəmizi vermiş və davam edirik.

Paralel olaraq məişət zorakılığı ilə bağlı ilk müzakirələrə başlayan, bu gün də o müzakirə və təkliflərimizlə dəyişikliyə nail olan təşkilatlardanıq.

Düz 20 ildir ki, ölkədə ilk qadın və uşaq sığınacağına idarə edirik. Hər il, yüzlərlə qadın və uşağın reabilitasiyasına dəstək verib onların cəmiyyətə inteqrasiyasına nail oluruq.

Beynəlxalq təcrübəyə söykənərək daim təkmilləşir, insan hüquq və azadlıqlarına hörmət prinsiplərini rəhbər tutaraq yolumuzu davam edirik.

Bu yolda bizə dəstək olan bütün tərəfdaşlara milli və beynəlxalq təsisatlara minnətdarlığımızı bildiririk!

Giriş:

2021-ci ilin dekabr ayında təşkilatın İdarə Heyətinin üzvləri və sırası üzvlərlə birgə toplantı keçirilərək SWOT analizi aparıldı. Təşkilatın güclü və zəif tərəfləri təhlil edildi. Həmin təhlilə əsaslanaraq bir illik fəaliyyət planı hazırlandı. Niyə bir illik? Çünki, 2020-ci il pandemiya dövrü olduğu, görünməyən təhlükələrin meydana gəldiyi, gözlənilməyən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, hesab etdik ki, fəaliyyət planımızı mövcud resurslara istinadən quraq.

SWOT analizi bizə nə verdi? Müəyyən etdik ki, təşkilatın idarə heyəti ilə yanaşı, müstəqil ekspertlərdən ibarət Məşvərət Şurasına ehtiyac var. Həmin ekspertlər beynəlxalq səviyyəli ekspertlərdir və təşkilatın fəaliyyətində innovativ yeniliklər gətirməklə yanaşı, o cümlədən, təşkilatın fəaliyyətini obyektiv izləmək və rəylər vermək gücündədir.

SWOT analizi, təşkilatın uzun müddət tətbiq etmədiyi bir alətin yenidən bərpasını vacibliyini göstərdi. Təşkilat, apardığı tədqiqatlara istinadən fəaliyyətini daha da təkmilləşdirməli, o cümlədən problemin elmi əsaslarla həllinə nail olmalıdır. Məhz bu baxımdan təşkilatın nəzdində mövcud olan Çevik düşünmə mərkəzi 2022-ci ildə iki tədqiqatı başa vurdu və nəticələri ilə ictimaiyyəti, beynəlxalq təşkilatları, dövlət qurumlarını məlumatlandırdı.

SWOT analizi, hədəf qrupunu ehtiyacları, onların həssas vəziyyətdə müraciət etdiyi qurumların münasibəti, qurumlardan məmnunluq vəziyyəti ilə bağlı araşdırmaların aparılmasına da təkan verdi. Eyni zamanda xidmətin keyfiyyəti, davamlılığı, effektiv və çevikliyin təmin etmək sxemini hazırlamağa səbəb oldu.

SWOT analizi, təşkilatın donor asılılığını azaltmaq və maliyyə qaynaqlarının davamlılığını təmin etmək üçün sosial sahibkarlıq fəaliyyətinə doğru getməyi əhəmiyyətli hesab etdi və bu sahə üzrə addımlar atılmaqdadır.

SWOT analizi eləcə də imkan verdi ki, hökumət qurumlarının resurslarından düzgün istifadə etməklə, bir çox ideya və tədbirləri reallaşdırmaq imkanı əldə etmək olar. Məsələn qurumların təlim otaqları, hədəf qruplarına çıxış, dəyirmi masalar, problemlərin birgə müzakirəsi və s.

Təşkilat, 2022-ci il ərzində insan alveri ilə mübarizəyə dair bir neçə səmərəli təkliflə, İnsan Alverinə qarşı mübarizə üzrə Milli Koordinatora müraciət etmiş və onun icrası Milli Koordinator tərəfindən dəstəklənmişdir. Təkliflər haqqında qısa məlumat:

30.08.2022 -il Məcburi Əmək qurbanlarının aşkarlanması üçün Monitoring xəritəsinin yaradılması;

06.12.2022-ci il İnsan alveri problemi üzrə ixtisaslaşmış kadrların hazırlanması üçün DİN-in İAQMBİ nəzdində Tədris Mərkəzinin yaradılması;

12.12.2022-ci il İnsan alveri sahəsində çalışan QHT-nin nəzdində fəaliyyət göstərən sığınacaqların 40-45% dövlət büdcəsindən maliyyələşməsi məsələsinin həlli.

2022-ci il ərzində, təşkilat insan alveri ilə mübarizədə müsbət töhfələri ilə yadda qaldı.

2022 ci ilin fevral ayının sonunda, təşkilat BMT və BMqT təlimlərindən bəhrələnərək **Cinsi istismar və zorakılıqdan müdafiə** (CIZM) siyasətini, daxili təlimatı və Etik Kodeksi İdarə heyətinin iclasına çıxararaq, təsdiq etdi və bütün əməkdaşlar həmin sənədlərlə tanış olub, imzaladı.

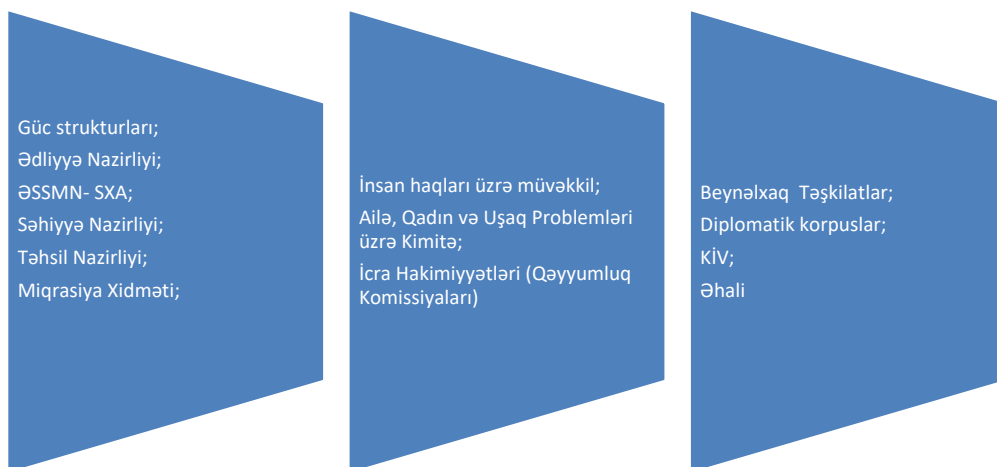
Hazırkı hesabat, təşkilatın Fəaliyyət Planının icrasına istinadən hazırlanıb, FP 75% icrasını özündə ehtiva edir. Maliyyə qaynaqlarının demək olar ki, cüzi olması, daha çox könüllük və əhalinin dəstəyi ilə fəaliyyətlərin həyata keçirilməsi səbəbindən FP tam icrası mümkün olmadı.

Hesabat ictimaiyyətə açıqdır.

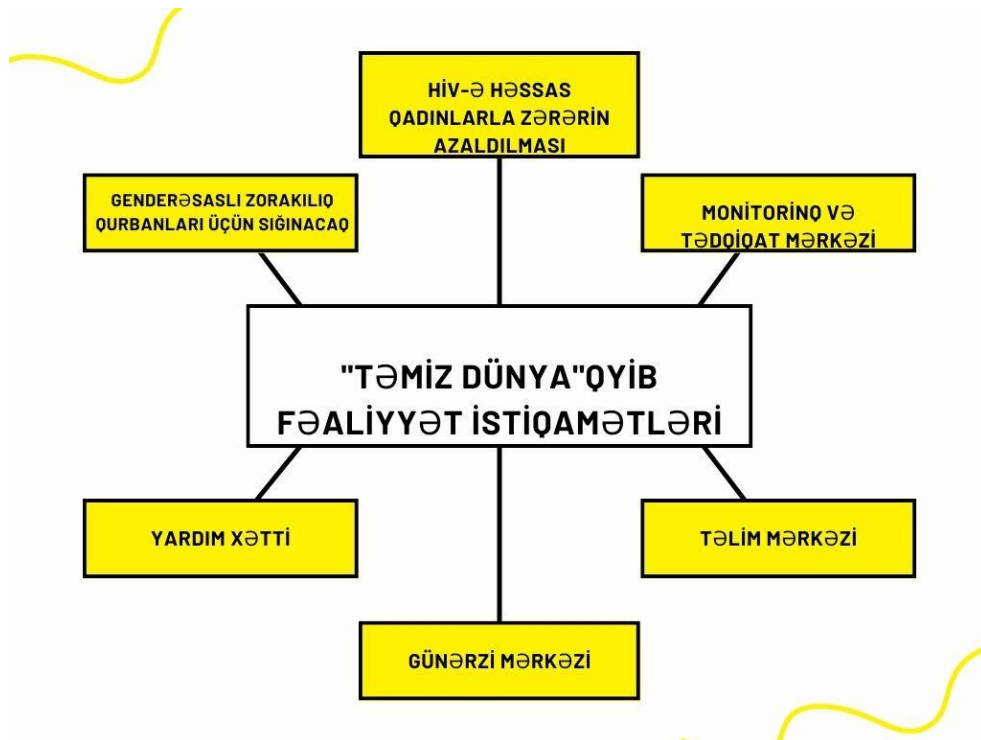
Təşkilatın 2022-ci il üzrə maliyyə qaynaqları:

- Amerika Birləşmiş Ştatları Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin dəstəyi ilə Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının həyata keçirdiyi “İnsan alveri ilə mübarizədə fəaliyyətlərin təkmilləşdirilməsi” layihəsi
- HİV/AİDS, Vərəm və Malyariyaya qarşı Qlobal Fond, Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi, Respublika QIÇS-lə Mübarizə Mərkəzi “HİV/ AIDS epidemiyasına qarşı cavab tədbirlərinin təkmilləşdirilməsi proqramı, Zərərin azaldılması” layihəsi;
- Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə, “Labirintdən çıxış – travma psixoloqlarının hazırlanması” və “Labirintdən çıxış 2 -kişilər zorakılığa qarşı” layihəsi.
- Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sifarişi əsasında “Küçə həyatına məruz qalan uşaqlarla, o cümlədən dilənçiliyə cəlb edilən yetkinlik yaşına çatmayanlarla əlaqədar araşdırmanın aparılması və müvafiq təhlilin hazırlanması”

Tərəflər:

Təşkilatın fəaliyyət istiqamətləri.

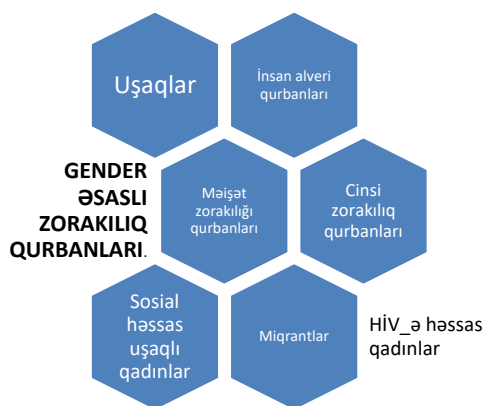
2022-ci il ərzində təşkilatın əhatə dairəsi üzrə statistik göstəricilər

“Təmiz Dünya” Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin **2022-ci il** ərzində əhatə etdiyi şəxslərin sayı ümumilə 12790 nəfər olub. Müraciətlərin statistikasi:

2022-ci il üzrə xidmətlərin
STATİSTİKASI

Təşkilatın xidmət göstərdiyi hədəf qrupu:

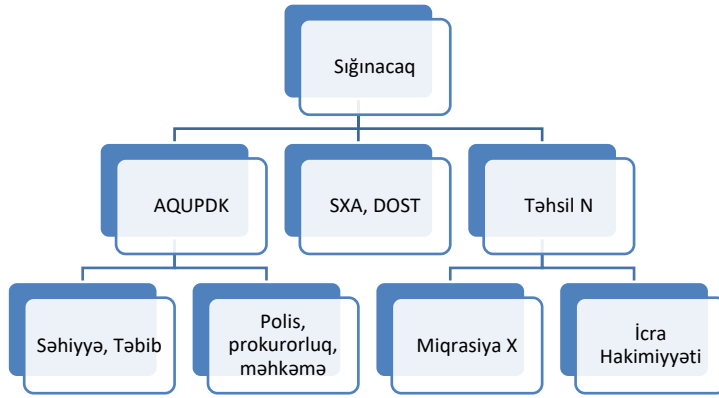
Təşkilat, gender əsaslı zorakılıqdan zərər çəkmiş qadınlara- qurbanlara yönəlikli xidmət paketi təqdim edir. Xidmət paketləri, zorakılığın müxtəlif formaları ilə üzləşmiş qadınlara, eləcə də uşaqların ehtiyacına uyğunlaşdırılıb.

Sığınacaq:

Sığınacaq haqqında qısa məlumat: 2002-ci ildən fəaliyyət göstərir. Bakı şəhərində yerləşir. Azərbaycanda ilk qadın və uşaq sığınacağıdır. 2002-ci ildə ilk başlanğıcda 17 kv metrlik otaqdan ibarət olan sığınacağın hazırda yaşayış sahəsi 890 kv metr ərazini əhatə edir. Sığınacaq bir dəfəyə 60 nəfəri əhatə imkanına malikdir və 22 otaqdan ibarətdir. Otaqlara - böyük mətbəx, yemək zalı, dərs otağı, reabilitasiya, karantin, mütəxəssislər üçün, sakinlər üçün otaqlar, anbar, sanitariya qovşaqları, 200 kv mansard (peşə kursları üçün) daxildir. Uşaqların həyətdə vaxt keçirməsi üçün əlavə 4000 kvmetrlik ərazi mövcuddur.

Hazırda sığınacaq, **Amerika Birləşmiş Ştatları Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin dəstəyi və Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının təşkilatçılığı ilə "İnsan alveri ilə mübarizədə fəaliyyətlərin təkmilləşdirilməsi"** layihəsi çərçivəsində dayanıqlı fəaliyyətini həyata keçirə bilir.

İstiqamətləndirənlər- istiqamətləndirilənlər

Sığınacaq xidmətləri:

Sığınacaq 2022-ci il ərzində:

- ✓ 239 nəfər qadına,
- ✓ 313 nəfər uşağa xidmət göstərilib.
- ✓ Sığınacaq 12 yaşdan yuxarı oğlanlar qəbul edilmir.

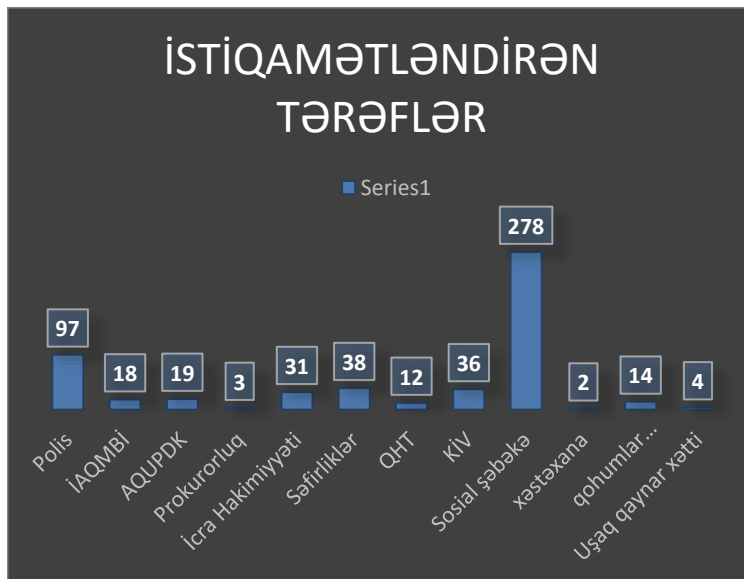
Sığınacaq müraciətlər üçün:

<https://www.facebook.com/Siginacaq>

https://www.instagram.com/qadin_ve_usaq_siginma_evi/

(055)314-35-15 Whatsapp nömrəsi ilə operativ əlaqələr yaradılır.

Sığınacağa istiqamətləndirən tərəflər (ümumi göstərici).

Cədvəldə, qadınlar və uşaqlarla bağlı ümumi göstərici 552 nəfəri əhatə edib. Gender əsaslı zorakılıq çoxtərəfli əməkdaşlıq tələb edən problemdir. Zorakılığın aşkarlanması, riskin müəyyən edilməsi və ilk növbədə təhlükəsiz mühitin yaradılması, zorakılıqla mübarizədə ilkin və təxirəsalınmaz tədbirlərdəndir. Təşkilat, bu baxımdan, cavabdeh

dövlət qurumlarıyla sıx əməkdaşlıqla yanaşı, rəqəmsal imkanlar hesabına, zorakılıqdan zərərçəkən şəxslər üçün də məlumatın əlçatanlığına nail olub. Cədvəldən göründüyü kimi, ən yüksək müraciət mənbəyi sosial şəbəkələr (96 n) olub. Müsbət hal, İcra hakimiyyətləri tərəfindən istiqamətləndirilmələrdir. Neftçala İH (1 n), Ağsu İH (1 n), Yasamal İH (2 n), Nəsimi İH (1 n), Binəqədi İH (11 n), Xızı İH (1 n), Biləsuvar İH (1 n), Nərimanov İH (1 n).

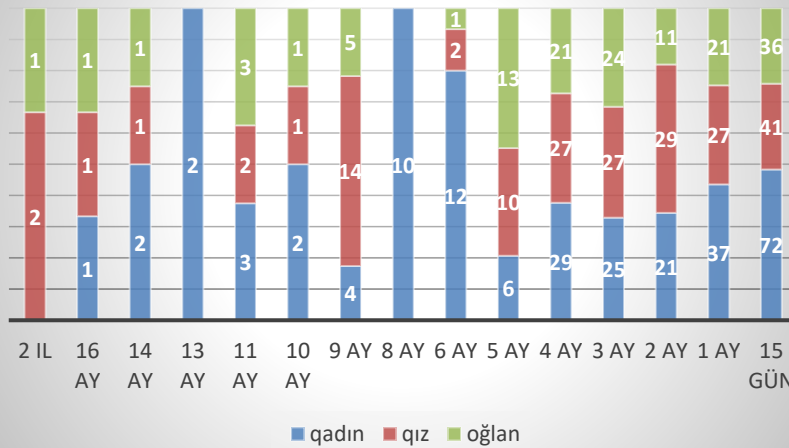
Göründüyü kimi, müraciətlər daha çox rəqəmsal müraciətlərdir. Halbuki, kifayət qədər dövlət qurumlarına müraciətlər olur, lakin istiqamətləndirmə hələ də arzu edilən səviyyədə deyil.

Müsbət dəyişiklik, 2022-ci ildə Bakı şəhəri üzrə polis idarə və şöbələrinin növbətçi hissələrində, 3 sığınacağın telefon nömrələrinin vurulmasıdır ki, bu da əlçatanlıq və operativlik üçün mühüm addım idi.

Sığınacağa müraciətlərin coğrafiyası:

Ərazi bölgüsü üzrə müraciətlər, demək olar ki, Azərbaycanın bütün inzibati ərazi bölgələrini, ümumilikdə 50 rayonu əhatə etmişdir. Bakı-90, Bərdə-28, Kəlbəcər-15, Kürdəmir-13, Şəmkir-13, Mingəcevir-11, Astara-11, Naxçıvan MR-9, Ağdam-9, Yevlax-7, Quba-7, Sumqayıt-7, Gəncə-8, Tər-tər-7, Sabirabad-7, Ağdaş-6, Lerik-5, Masallı-5, Ağsu-4, Zərdab-4, Qəbələ-4, Daşkəsən-4, Qobustan-4, Hacıqabul-4, Lənkəran-4, Ağcabədi-4, Gədəbəy-3, Saatlı-3, Siyəzən-3, Şabran-3, Şuşa-3, Qazax-2, Yardımlı-2, Fizuli-2, Aqstafa-2, Biləsuvar-2, Zəngilan-2, Abşeron-2, Salyan-2, Ucar-2, Xaçmaz-2, Tovuz-1, İmişli-1, Şəki-1, Samux-1, Balakən-1, Xızı-1, Zaqatala-1, Göy-cay-1, Qax-1 nəfər təşkil etmişdir.

Sığınacaqda qalma müddəti

Sığınacaqda 71 nəfərin 6 aydan çox qalması reinteqrasiya çətinliklərindən irəli gələn məsələdir. Təəssüf ki, bəzən yerləşdirən tərəflər, inteqrasiya prosesində səssiz qalır. Problem iki məqamla bağlıdır:

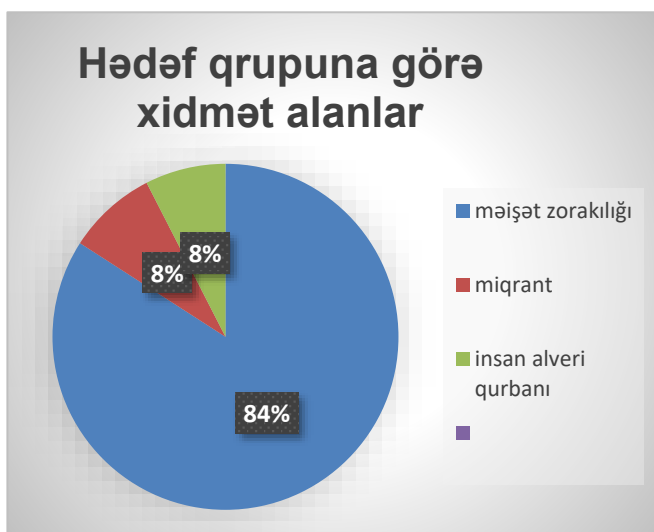
- Təhlükəsizlik;
- Uşaqların müəssisələrə yerləşdirilməsi.

Baxmayaraq ki, zorakılıq törədən tərəf, öldürmə və digər hədələr səsləndirsə də, hüquq mühafizə orqanları qanunvericiliyin tələblərindən irəli gələrək, heç bir addım ata bilmir. Mütləq şəkildə ağır xəsarət olmalıdır ki, hüquq mühafizə orqanları hər hansı bir tədbir görə bilsin. Bu isə, qadının uzun müddət təhlükə hissi ilə yaşaması, reabilitasiyanın effektivliyini azaltmağa xidmət edir. Bəzi qadınlar düşünür ki, boşanarsa, təhlükədən xilas ola bilər. Lakin, təcrübədən görünür ki, hətta boşandıqdan sonra belə, qadınların öldürülməsi halları mövcuddur və bu danılmaz faktdır.

İkinci məqam, uşaqlarla bağlıdır. Uşaqların yerləşdirilməsi məsələsi də qurumların süründürməçiliyi ilə çətinlik yaşadır. Belə ki, 12 yaşdan yuxarı uşaqların uşaq müəssisəsinə yerləşdirilməsi, demək olar ki, olduqca çətin və problemli haldır. Bəzi hallarda məsələ sosial şəbəklər vasitəsilə ictimailəşdirilərsə, o zaman onun həllinə qismən nail olmaq olur. Lakin, bu həmişə mümkün olmur.

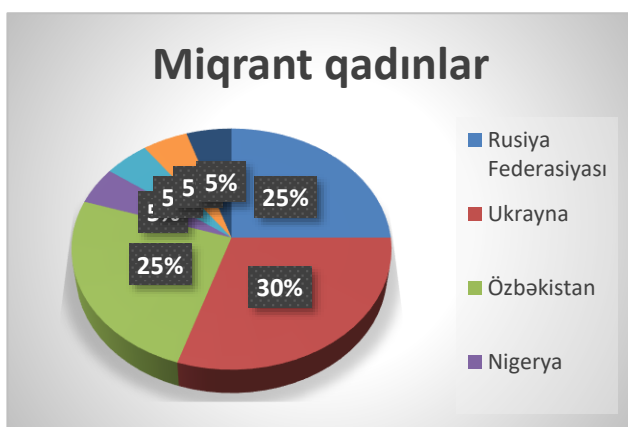
Zorlanma qurbanları olan qızların yerləşdirilməsi isə təmənilə mümkün deyildir

Qadınlar:

Sığınacaq xidmətindən bəhrələnen qadınların:

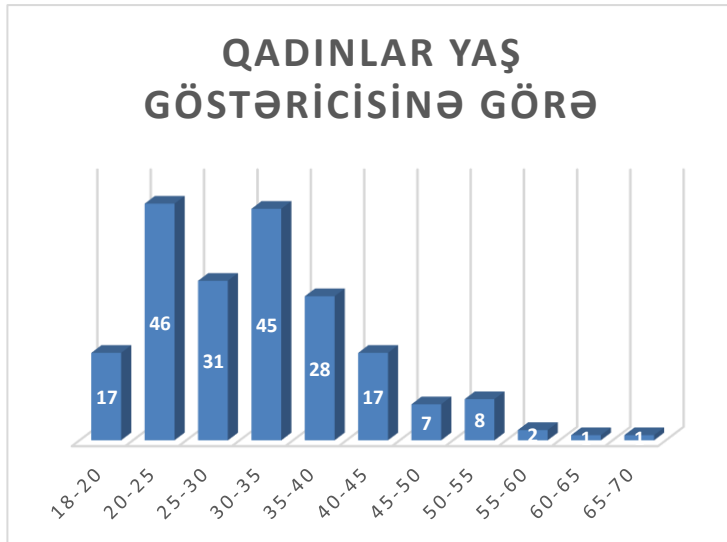
- ✓ 201 nəfəri məişət zorakılığından zərərçəkmişlər;
- ✓ 20 nəfəri miqrantlar;
- ✓ 18 nəfəri insan alverinin cinsi istismar qurbanı olanları təşkil etmişdir. Onlar, gender əsaslı zorakılığın müxtəlif formalarından zərər çəkmiş şəxslərdir.

Sığınacaq xidmətindən bəhrələnen əcnəbi vətəndaşların əksəriyyəti məişət zorakılığından zərər çəkmiş və potensial insan alveri qurbanına çevrilmək ehtimalı olanlardır. Yalnız 1 nəfər, Nigeriya vətəndaşı, insan alveri qurbanı qismində tanınıb. 1 nəfər Tükriyə vətəndaşı isə, sığınacaq

xidmətinə müraciət etsə də, hansı səbəbdən öz ölkəsini tərk etməsi barədə ətraflı məlumat verməkdən imtina etmişdi. Ümimilkdə isə, qarışıq nikahdan doğulmuş 18 uşaq, öz anaları ilə birgə sığınacaq xidmətindən bəhrələnməmişdir. Təşkilat, beynəlxalq təşkilatların dəstəyi ilə, 4 ana və 4 uşağın öz ölkəsinə qayıdışını təmin edib.

Yaş göstəriciləri:

Sığınacaq xidmətindən bəhrələnen qadınların yaş göstəricilərinə diqqət etsək, görərik ki, istənilən yaşda olan qadınlar, zorakılığa məruz qalır. Belə ki, bu yaş 18-70 kimi müşahidə edilir. Qeyd etmək istərdik ki, sığınacaq binası ahıllar üçün uyğun olmadığından və o yaşda

qadınlar üçün xüsusi xidmət personalına ehtiyac olduğundan, bir çox hallarda 65 yaşdan yuxarı qadınları qəbul etməkdə çətinliklər yaşanır. Cədvəldən göründüyü kimi, zorakılıqdan zərər çəkənlərin əsas faizi reproduktiv yaş həddində olanlardır.

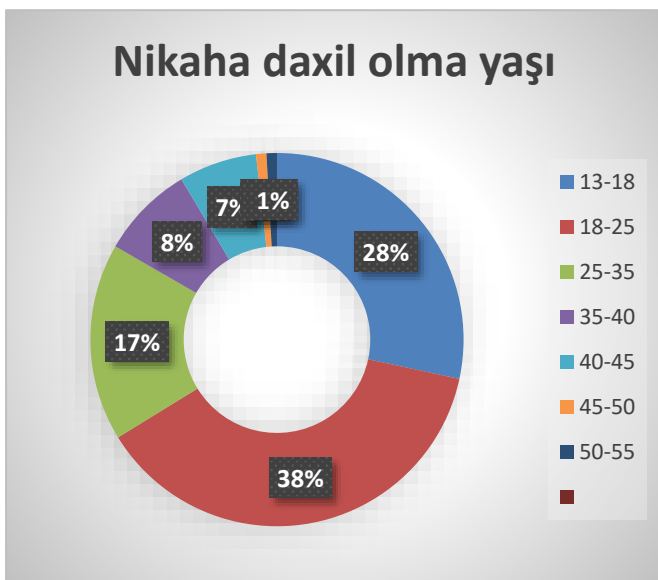
Ailə vəziyyəti

Cədvəldən göründüyü kimi, vətəndaş nikahı ilə yaşayanlar 36%, rəsmi nikahda olanlar isə 33% təşkil edir. Maraqlı məqamlardan biri odur ki, vətəndaş nikahı ilə yaşayanların əksəriyyət bir neçə dəfə rəsmi və qeyri-rəsmi nikahda olanlardır. Onların, 34 nəfəri iki dəfə, 25 nəfəri üç dəfə, 4 və daha çox nikaha daxil olanlar iki nəfər olub.

Bu məlumatı qabartmaqda məqsəd təkrar nikaha daxil olanları stiqmaya məruz qoymaq deyil. Sadəcə həmin şəxslərin, yaxın qohum və valideynləri tərəfindən təkrar zorakılığa məruz qalması, uşaqlardan imtinaya vadar etmə, xidmət paketlərinə əlçatanlığın olmaması və ya məlumatsız olması, çıxış yolu olaraq onların təkrar ərə getməsinə rəvac verib. Azərbaycan reallığında, iqtisadi güclü olmayan qadınların, valideyn və qohum asılılığından, məhdudiyyətlərdən çıxması üçün ən yaxşı vasitə ailə qurmaqla iqtisadi

dəstək alması ilə assosasiya edilir. Bu isə, təkcə qadının yox, əvvəlki nikahdan olan uşaqların da zorakılığa məruz qalması ilə nəticələnir.

Müəyyən edilmişdir ki, 13-18 yaşa qədər erkən evlilik hallarının yaş göstəriciləri belədir:

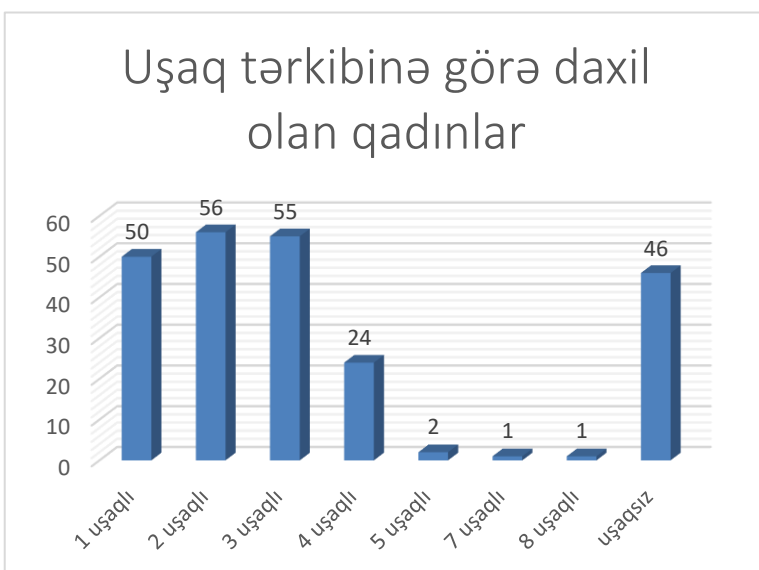
- ✓ 12 yaş-1 nəfər;
- ✓ 13 yaş-2 nəfər;
- ✓ 14 yaş-4 nəfər;
- ✓ 15 yaş-7 nəfər;
- ✓ 16 yaş-19 nəfər;
- ✓ 17 yaş -19 nəfər olmuşdur.

Qeyd edilən erkən evliliklər Bakı kəndləri (Nardaran,Mərdəkan,Maşıtağa),Lerik,

Masallı, Biləsuvar, Yardımlı, Kəlbəcər, İsmayılı, Xaçmaz, Xudat, Qubanın dağ rayonlarının sakinləridir. Sorğuya cavab verənlərin 68% erkən nikaha məcbur edilənlər, yerdə qalanı isə, öz razılığı ilə nikaha razılıq verənlərdir.

Erkən evliliklə bağlı, məcburi və ya qeyri məcburi sualına 12 yaşlı qız sevib qaçmışam cavabını vermişdir.

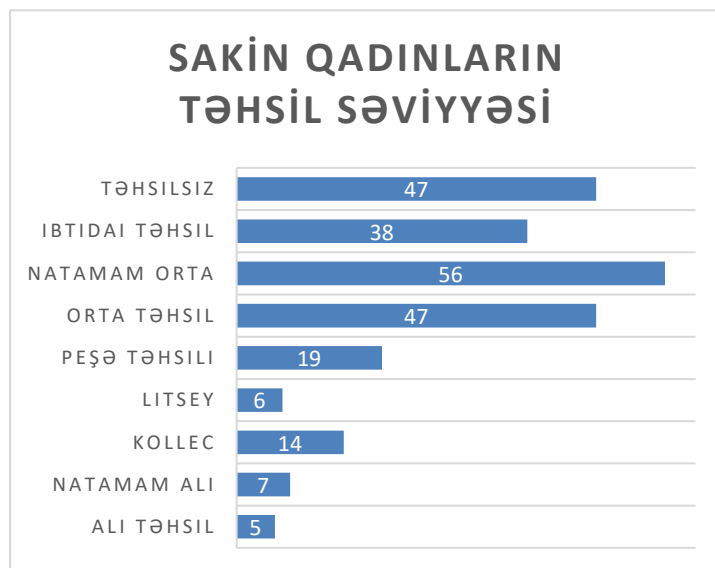
40-55 yaş arası nikaha daxil olanlar daha çox təkrar nikaha daxil olanlardır.

Cədvəldən göründüyü kimi, Azərbaycan reallığında hələ də 7,8 uşaq analar var. Uşaq sayına görə 7 uşaq anası Goranboydan, 8 uşaq isə Yardımlı rayon sakinləridir. Qeyd edilən qadınlar ərlərinin işləmədiyi, uşaqlara qida istəyəndə isə döyülürdülər. Göründüyü kimi, sosial gərginliyi zorakılıqla susdurmaq istəyən

ərlər, valideyn məsuliyyətini icra etməməklə yanaşı, dövlət proqramlarına müraciət etsələr də, dəstək ala bilməmişdilər. Yerli İcra hakimiyyəti yalnız məsələ ictimailəşdirildikdən sonra onlara dəstək verəcəklərinə vəd vermişdi. 46 nəfər qadın sonsuzluqdan əziyyət çəkdiyinə görə zorakılığa məruz qalanlardır. Onlar ya müalicə ala bilməmiş, ya da ərləri müalicəyə qoşulmamış, lakin buna baxmayaraq, övlad dünyaya gətirmədiyinə görə zorakılıq və təhqirlə üzləşmiş qadınlardır.

Müşahidə edilən odur ki, qadınlar iqtisadi və sosial problemlərlə üzləşdiyinə görə, daha çox bir və ya iki uşaqla kifayətlənir. Burda da müsbət məqam kimi, qadınların öz doğuşu üzərində nəzarətin olmasını qeyd etmək olardı. Lakin həqiqətdə bu belə deyil, bir və iki uşaqlardan sonra zorakılıqla üzləşdiyinə görə evi tərk edənlər, bu göstəricinin sahibləridir.

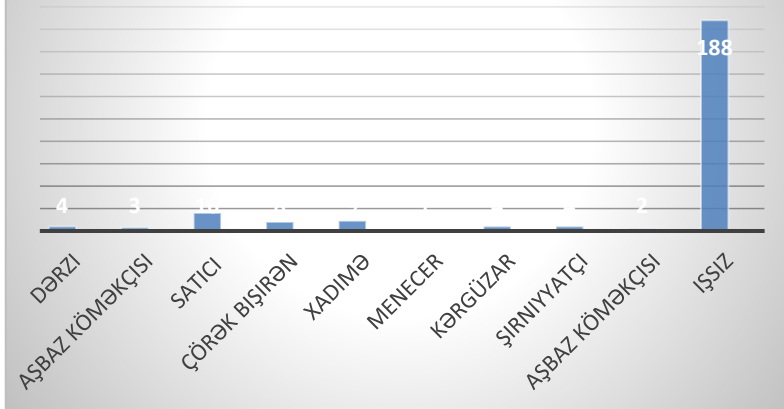

Təhsildən yayındırılan qadınlarla bağlı məlumatları araşdırdıqda məlum edildi ki, əsasən Lerik, Masallı, Biləsuvar, Yardımlı, Xaçmaz, Xudat, Qubanın dağ rayonlarından olan qadınlar təhsildən yayındırılıb. Onların (təhsilsizlərin) yaş göstəriciləri belədir:

- ✓ 18-25 yaş 14 nəfər;
- ✓ 25-30 yaş 10 nəfər;
- ✓ 30-35 yaş 11 nəfər;
- ✓ 40-45 yaş 4 nəfər;
- ✓ 50-55 yaş 5 nəfər;
- ✓ 55-60 yaş 3 nəfər.

İbtidai təhsillə təhsili yekunlaşdıranlar isə: 18-20 yaş 8 nəfər; 25-30 yaşlılar -12 nəfər; 30-35 yaş həddində olanlar isə 18 nəfəri təşkil etmişdi. Qadınlarla aparılan sorğu zamanı müəyyən edilmişdi ki, onları təhsildən yayındıranlar - atalıq, analıq və ya doğma ataları olmuşdur. Digər əhəmiyyətli məlumat isə, onlardan 19 nəfəri erkən nikaha görə təhsildən uzaqlaşdırılmışdır.

Sığınacağa daxil olarkən sosial statusu

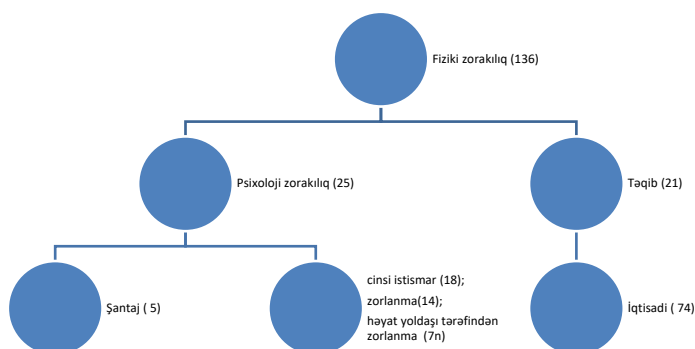

Cədvəldən göründüyü kimi, nikahda olan qadınların 188 nəfəri heç vaxt əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmayıb. Əmək fəaliyyəti ilə məşğul olanlar isə, daha çox iaşə sahəsində çalışıb. Yuxarıdakı cədvəldə təhsil səviyyəsi üzrə göstəricilərdə, 5 nəfərin ali təhsilli olduğu qeyd edilmişdi. Onlardan ikisi, əcnəbi

vətəndaş, üçü isə Azərbaycan vətəndaşı idi. Şəxslə bağlı vəziyyətin qiymətləndirilməsinə dair sorğuda müəyyən edilmişdi ki, iki ali təhsilli xanım ailə qurduqdan sonra, əri tərəfindən işləməmək qadağası ilə üzləşmiş və buna görə əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmamışdır. Bir qadın, menecer vəzifəsində çalışsa da, əri iş yerində ona qarşı zorakılıq tətbiq etdiyindən, işini itirməli olmuşdur.

Əmək fəaliyyəti olmayan qadınların reinteqrasiyasında ciddi problemlər yaşanır. Belə ki, onların iş bacarıqları və təcrübələri olmadığından, əksər vaxt, təmizləyici, satıcı, aşbaz köməkçisi, qabyuyan və s. kimi işlərə qəbul olunurlar. Aşağı əmək haqqı, kirayə evlərinin qiymətinin yüksək olması, iş saatının çox olması, gələcəklə bağlı ümidverici proqnozların olmaması əksər vaxt bu qadınların – zorakılığı törədənlərə yenidən dönüşü ilə nəticələnir. Onlar isə, yalnız ərlər deyil, atalar, qardaşlar, analar, hətta gəlinlər də ola bilər.

Zorakılıqla bağlı müraciətlərin təsnifatı(qadınlar)

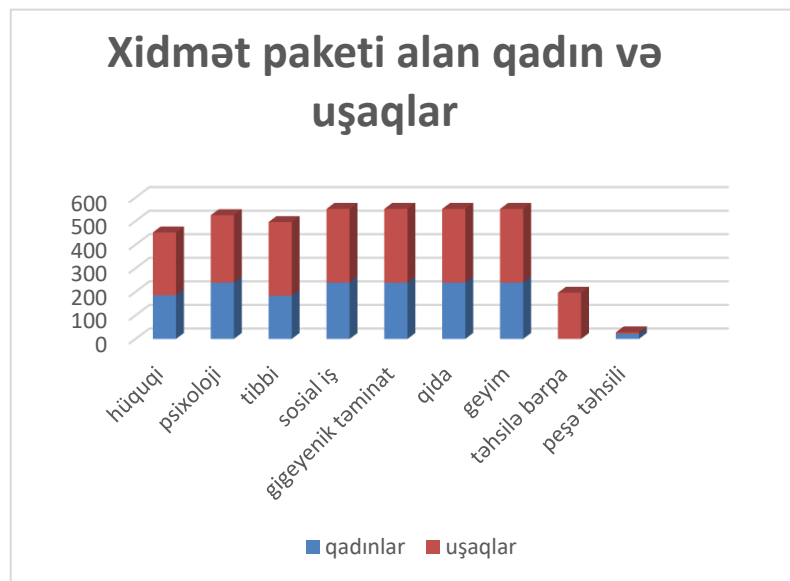

Cədvəldən göründüyü kimi, ilkin qiymətləndirmə zamanı, fiziki zorakılıq zəminində müraciət edənlər 136 nəfər qeyd edilsə də, dərinləşdirilmiş sorğu zamanı, müəyyən

edilib ki, qadınların 90% ailə içində, yaxud valideynləri tərəfindən fiziki zorakılığa məruz qalıb. Psixoloji zorakılıqla bağlı da vəziyyət eyni mənzərini göstərir. Məsələn ilkin qiymətləndirmədə, bu barədə 25 nəfər məlumat versə də, dərinləşdirilmiş sorğu zamanı,

hər birinin 100% psixoloji zorakılıq, aşağıılama, etinasızlıq, ailə üzvləri ilə görüşə məhdudiyyətlər, uşağın əlindən alınması hədəsi və s. formalarla üzləşdiyi müəyyən edilmişdir. Maraqlıdır ki, 74 nəfər iqtisadi zorakılıq barədə məlumat verir. O cümlədən, ailə içində, əri tərəfindən zorlananların da cinsi zorakılıq mövzusunda danışması qadınların zorakılığın bu formasını artıq ənənəvi hal deyil, zorakılıq qismində anlamasının göstəricisidir. Ümumiyyətlə cədvəldə göstərilən rəqəmlər, qadınların zorakılığın bir və ya 4 forması ilə davamlı üzləşdiyini göstərir.

XİDMƏTLƏR:

Xidmət paketi alanlar iki qismə ayrılır.

Tam xidmət apketi alanlar:

Qadınlar -185 nəfər;

Uşaqlar -267 nəfər, onlardan, qız-164 nəfər, oğlan 103 nəfər olmuşdur. Tam xidmət paketi almayanlar qısa müddətli, yəni, 15 gün sığınacaqda

qalanlar olmuşdur

İnteqrasiya

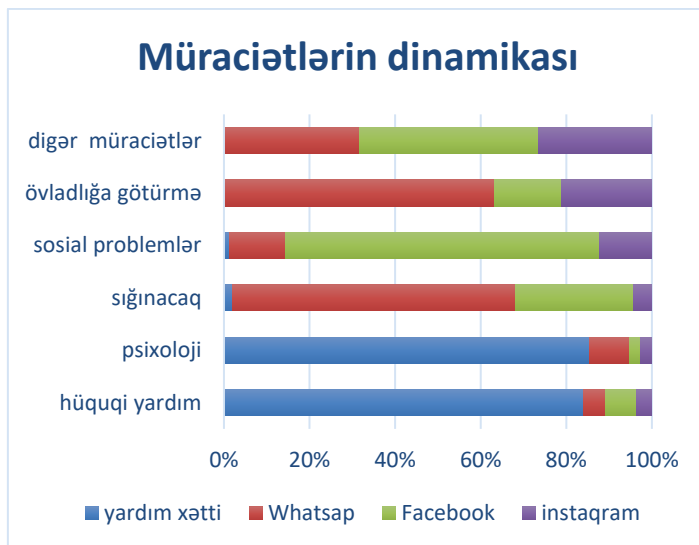
- Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiə Nazirliyi və Dövlət Məşqulluq Agentliyinin təşkil etdiyi dərzilik kursunda 10 qadın sertifikat aldı;
- 3 nəfər BMqT dəstəyi ilə fərdi sahibkarlıqla məşğul olmaq üçün (iki nəfər tikiş maşınları, bir nəfər şirniyyatçı peşəsi ilə məşğul olmaq) avadanlıqla təmin edilib;
- 1 nəfər peşə litseyini- şirniyyatçı peşəsinə görə diplomu aldı;
- 1 nəfər sosial iş üzrə kollecə daxil oldu;
- 1 nəfər Turizm kollecini bitirir. 2 ildir bütün təminatı Sığınacaq tərəfindən dəstəklənməklə.
- 15 uşaq dövlət təhsil müəssisəsinə yerləşdirilib;
- 21 nəfər satıcı işinə qəbul oldu və hazırda işləyir;
- 2 nəfər Bakı Tikiş fabrikində işləyir;

- 32 nəfər işə müxtəlif sahələrdə işlə təmin edildi.
- 41 nəfər ailəyə (ata-və analara) öz rayonlarına integrasiya olundu. (təhlükəsiz mühitə)
- 21 nəfər həyat yoldaşı ilə barışıq.(Yerli İcra hakimiyyətlərinə monitoring edilməklə nəzarət mexanizmi təmin edilməklə)
- 26 nəfər yaxın qohumları ilə birgə yaşamağı seçənlər.
- 24 nəfər ümumilikdə- Təmas, Ümid Yeri və SXA sığınacağına istiqamətləndirilib.

Yardım xətti:

İl ərzində ümumi müraciətlər 5287 nəfəri əhatə etmişdir

- (012)511-11-51 sayılı yardım xətti vasitəsilə müraciətlər-2473 nəfər;
- (055)3143515 nömrəli Whatsapp nömrəsinə müraciətlər -914 nəfər
- <https://www.facebook.com/Siginacaq> müraciətlər- 1437 nəfər
- https://www.instagram.com/qadin_ve_usaq_siginma_evi/ müraciətlər - 463 nəfəri təşkil etmişdir.

Günərzi mərkəzi-104 nəfər: Təşkilat BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri-2030 konsepsiyalarını dəstəkləyərək, ölkə üzrə fəaliyyətlərə öz töhfəsini bir neçə məqsədlər üzrə verib. Sığınacaq və Günərzi mərkəzi qeyd edilən məqsədlərin 1; 4; 5; 10; 16 istiqamətləri üzrə könüllü fəaliyyət göstərir. Əsasən, boşanmış, əliliyi olan, dul, yaxud iqtisadi vəziyyəti ağır olub lakin uşaqları nəzarətsiz qoymaqdan ehtiyat edən, buna görə də əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmayan qadınların bərabər imkanlara çıxışını təmin etmək, "heç kim kənarda qalmasın" devizi ilə Günərzi mərkəzi könüllü olaraq həmin qadınlara dəstək göstərir

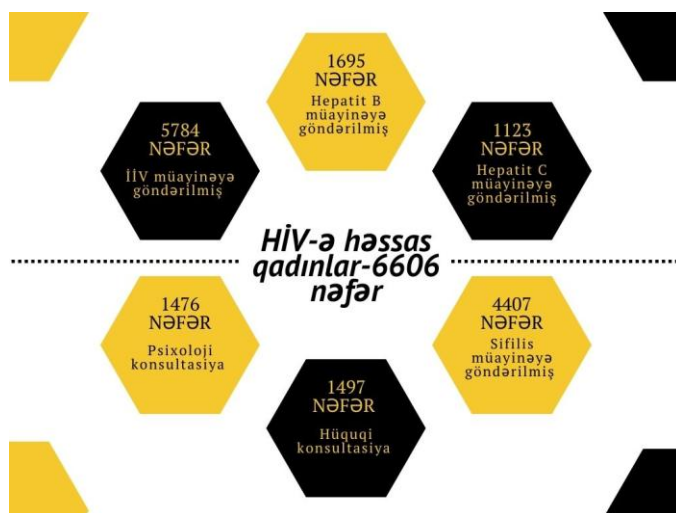
Gün ərzi mərkəzinə müraciətlər iki formada həyata keçirilib.

- 54 nəfər- sığınacağı tərk etmiş sakinlərin uşaqlarına dəstək;
- 50 nəfər -həssas vəziyyətdə olan işləməyən qadınlar

Sığınacağı tərk etmiş qadınlara dəstək müddəti 3-aydan 5 ayadək

Həssas vəziyyətdə olan işləməyən qadınlar üçün 3 ay müddətinə dəstək göstərilir. Uşaqlara dəstək xidmətinə, qida, geyim, təhsilə dəstək, tibbi yardıma çıxış, dərman peraparatlarla, gigiyenik materiallar təmin etmə, gəzinti, bayram toplantıları, məşğələlər və s təmin edilib.

“Zərərin azaldılması”üzrə : HIV-ə həssas təbəqədən olan qadınlarla iş zamanı 6606 əhatə edilib. Onlardan:

HIV/AIDS, vərəm və Malyariyaya qarşı Qlobal Fond, Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi, Respublika QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzi“ ilə əməkdaşlıq nəticəsində, HIV-ə həssas təbəqədən olan qadınlarla iş müsbət göstəricələri ilə təşkilat ili yekunlaşdırıb.Layihə üzrə götürülmüş öhdəlik nəzərdə

tutulduğu kimi həyata keçirilib.

Monitoring və tədqiqat mərkəzi.

Monitoringlər:

- 19.07.2022 ci ildə Polis idarəsində monitoring. Məişət zorakılığın vəziyyətinə dair;
- 29.08.2022-ci il tarixdə “Təmiz Dünya” QYİB və “Ailə Dünyası”İB birgə (könüllü) İsmayilli rayonunun Lahıc yaylaqlarında yerləşən 3 yataqda məcburi əməklə bağlı monitoring;
- 26 avqust 2022-ci il tarixdə “Təmiz Dünya” Qadınlara Yardım İctimai Birliyi və “Azərbaycan Uşaqları “İctimai Birliyinin Azərbaycan Respublikası Dövlət

Miqrasiya Xidmətinin tabeliyində olan "Qanunsuz miqrantların saxlanma mərkəzi"ndə insan alveri qurbanı olma ehtimalına dair monitoring(könüllü);

- 2022-ci il üzrə sığınacağa daxil olan sakinlərin polis idarələrinə və şöbələrinə müraciətləri zamanı, müraciətlərə baxılması vəziyyətinə dair. Zorakılıq qurbanlarına qarşı polisin davranışının öyrənilməsi.
- 2022-ci il üzrə KİV-in qadınlara qarşı zorakılığın müəyyən edilməsinə dair monitoring (könüllü).

Tədqiqatlar:

- Avqust- sentyabr 2022 ci il -Küçə Uşaqlarının vəziyyətinin qiymətləndirilməsinə dair tədqiqat 10 küçə uşağının davranış dəyişikliyi müşahidə etməklə;
- Avqust-sentyabr 2022-ci ildə 554 nəfər arasında onlayn sorğunun nəticələri ERKƏN NİKAH, ONUN FƏSADLARI (Erkən nikahın insan alveri qismində tanınması)Onlayn tədqiqatın təhlili(könüllü)
- Oktyabr 2022-ci il 156 nəfər arasında İnsan alveri probleminə ictimai baxış-tendensiyalar, təhlükələr. Onlayn tədqiqatın təhlili(könüllü)
Aparılan tədqiqatların nəticələri dövlət qurumları və beynəlxalq təşkilatlara göndərilmişdir.

Məlumatlandırma

- Yanvar-mart 2022 -ci il. QHT-na Dövlət Dəstəyi agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə, "Labirintdən çıxış- Travma psixoloqlarının hazırlanması" – 30 nəfər
- Avqust -oktyabr 2022-ci il. QHT-na Dövlət Dəstəyi agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə " Labirintdən çıxış 2- Kişilər Zorakılığa Qarşı!" 15 nəfər gənc oğlan.
- "Təmiz Dünya", "Azərbaycan Uşaqları" İctimai Birliyi, APA holding – jurnalistlər üçün insan alveri mövzusunda təlim (könüllü) 25 nəfər;
- 22 dekabr 2022-ci il. "Təmiz Dünya" QYİB, DİN-İAQMBİ birgə (könüllü) - Dövlət Turizm agentliyinin əməkdaşları üçün -25 nəfər.
- 28 oktyabr 2022-ci il "Təmiz Dünya", DİN-İAQMBİ birgə (könüllü)- İnsan alveri ilə mübarizədə qabaqlayıcı tədbirlərin həyata keçirilməsində tərəfdaşlığın gücləndirilməsinə dair dəyirmi masa – 30 nəfər
- 28 noyabr 2022-ci il. Nizami rayon İcra Hakimiyyətinin dəvəti ilə 229 nömrəli məktəbdə 16 günlük genderəsaslı zorakılıqla mübarizə kampaniyası çərçivəsində(könüllü) -80 nəfər
- 02 dekabr 2022-ci il. Məişət zorakılığına qarşı mübarizədə polis-vətəndaş cəmiyyəti əməkdaşlığı" mövzusunda ictimai müzakirədə çıxış- 30 nəfər

- 5 dekabr 2022-ci il tarixdə Bakı Biznes Universitetinin sosial iş üzrə təhsil alan tələbələrinə sığınacaqlar və onların idarə edilməsi, sosial işin təşkilinə dair təlim-45 nəfər

Təcrübə mübadiləsi, əməkdaşların təkmilləşdirmə proqramlarında iştirakı.

- 21-23 fevral 2022 – Qurbanların identifikasiyası üzrə ilkin respondentlər üçün təlim
- 24-25 fevral 2022 – Cinsi İstismar və zorakılıqdan Müdafiə üzrə online təlim
- 5-6 iyul 2022 - Ümumi təhlükəsizlik, mühafizə və ətraf mühit üzrə təlim
- 12-14 sentyabr 2022 – Fandreyzinq üzrə təlimçilər üçün təlim
- 27 iyun və 3 avqust 2022 tarixlərdə, USAİD-nin maliyyə dəstəyi və Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının təşkilatçılığı ilə, Özbəkistan Respublikasına insan alveri ilə mübarizə üzrə təcrübə mübadiləsində təşkilatın sədri Mheriban Zeynalova iştirak edib.
- 05 noyabr və 11 noyabr tarixlərində USAİD-nin maliyyə dəstəyi və Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının təşkilatçılığı ilə ABŞ-ın Vaşinqton şəhərində və Texasda insan alveri ilə mübarizə üzrə təcrübə mübadiləsində təşkilatın sədri Mheriban Zeynalova iştirak edib.

PROBLEMLƏR- TÖVSIYYƏLƏR

Problem: Peşə bacarığı olmayan qadınlar, aşağı əmək haqqı olan iş fəaliyyətini seçməli olur. Bu isə onların iqtisadi problemlərini həll etməkdə çətinliklər yaradır. İş saatı çox olan qadınların əksər vaxt uşaqları nəzarətsiz qalır. Mövcud çətinliklər onların yenidən təcavüzkarə, yaxud valideynlərinə dönməsinə gətirib çıxarır. Nəticədə, regionlarda yaşayan qadınlar valideynlər tərəfindən stereotiplərə görə məhdudiyyətlər qoyulur, yaxud təcavüzkar ər təcavüzü törətməkdə davam etməklə, zorakılığın yeni cərəyanı başlayır.

Təklif: ƏSSMN-yanında Dövlət Məşğulluq Mərkəzi sığınacaqlarla bağlı xüsusi eketron sistemin yaradılın, sığınacağa daxil olan qadınlar dərhal o sistmə daxil edilsin. Reabilitasiya müddəti bitən qadınlara sığınacaq daxili peşə kursları tədris edilsin və sonradan onlar özməşğulluq proqramı vasitəsilə dəstək verilsin.

O cümlədən, ünvanlı sosial yardımın alınması. Məhz, çıxılmaz vəziyyətdə və təhlükədə olan hədəf qrupu olan zərəcəkmışlərin sosial yardıma əlçatanlığı demək

olar ki mümkünsüzdür. Kifayət qədər çətin və çoxlu lazımsız sənəd tələbləri, qiymətləndirmə meyarlarının genderəsaslı zorakılıq qurbanlarına uyğunlaşdırılmaması, hədəf qrupunun sosial dəstəkdən məhrum edir. Zorakılıqdan zərərçəkmiş və sığınacağa daxil olan qadınların maneəsiz sosial yardım alması üçün belə bir sistemə ehtiyac var.

Problem: dövlət və ya digər qurumlardan istiqamətləndirilən zorakılıq qurbanları ilə işin aparılmasında ciddi biganəlik və bürokratik əngəllər mövcuddur. Sığınacağa yerləşdirilən qadın və uşaqların sonrakı taleyi ilə bağlı rəsmi müraciətlər ünvanlansa da(baxmayaraq qurumları özləri istiqamətləndirir), geri dönüşdə cavablar mücərrəd və qeyri müəyyənliklə yekunlaşır və bir növ ötür-ötür başlayır. Sistemlilik, çeviklik, operativliyin olmaması, qadın və uşaqların uzun müddət sığınacaqda qalması ilə nəticələnir. Əksər vaxt bu dövlət proqramlarına etimadı azaldır.

Təklif: Nazirlər Kabineti tərəfindən Sərəncamla təsdiqi vacib olan addım atılmalıdır. Belə ki, sığınacaqlardan qurumlara olan müraciətlərə cavab müddəti 3 gün, icra müddəti 5 gün müəyyən edilsin.

Problem: 12 yaşdan yuxarı uşaqların dövlət müəssisəsinə yerləşdirilməsi mümkünsüz olur. Müəssisələr İH sərəncamlarına əhəmiyyət vermir və ya müxtəlif bəhanələr gətirilir. Zoralanma qurbanları olan qızların dövlət təhsil müəssisəsinə yerləşdirilməsi ümumiyyətlə mümkünsüzdür.

Təklif: 12 yaşdan yuxarı uşaqların dövlət təhsil müəssisələrinə yerləşdirilməsi üçün Nazirlər Kabinetinin xüsusi Qərarının icrasına nəzarətin gücləndirilməsi.

12 yaşdan yuxarı oğlan uşaqları üçün sığınacaqlara zərurət var və Qeyri Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin, eləcə də SXA layihələrində qeyd edilən hədəf qrupu üçün sığınacaqların açılmasını prioritet istiqamət olaraq təsdiq etsin.

Problem: sığınacaq sakinləri arasında 68% müxtəlif dövrlərdə erkən nikaha məruz qalan qadınlarla ilkin sorğu aparılarkən onların, nikah dövründə istismarın müxtəlif formaları ilə üzləşməsi aşkarlanmışdır.

Təklif: məcburi erkən ərə verilən qızların əksəriyyəti ev işlərinə cəlb edilir, kölə kimi işlədilir və digər buna bənzər əməllərlə üzləşsələr də, bu hal da insan alveri kimi qiymətləndirilmir. Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi, Yetkinlik Yaşlarına Çatmayanlarla iş üzrə Komissiyalar, erkən nikah qurbanlarını aşkarlayan

QHT istismarın və köləliyə uyğun meyarlar aşkarladıda, həmin qurbanları DİN-İAQMBİ istiqamətləndirilməsini vacib hesab edirik.

Problem: Qocalar evinə yaşı çatmayan ahıl və əlillər üçün QHT-ın nəzdindəki sığınacaqlar texniki, tibbi imkanlara malik deyil və bu baxımdan zorakılıq qurbanı olan hədəf qrupu üçün xüsusi tipli sığınacaqlara ehtiyac yaranır, qeyd edilən hədəf qrupu üçün sığınacaqların açılması günün tələbidir.

Təklif: Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin, eləcə də SXA layihələrində hədəf qrupunun ehtiyaclarına uyğun uzunmüddətli dəstək sığınacaqlarının açılmasını prioritet sahə olaraq seçilsin.

Problem: Hələ də QHT-nın nəzdində olan sığınacaqlar dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşməsi həyata keçirilmir. Baxmayaraq ki, SXA-nın son dövrlər belə tenderləri olur, lakin bu tenderlər olduqca qısa müddətli və sığınacaqların davamlı fəaliyyətini təmin edə bilmir.

Təklif: Beynəlxalq təcrübəyə əsasən, QHT- nəzdində olan sığınacaqların ehtiyacları qiymətləndirilsin və 3 illik layihələr təsdiq edilsin. Onların 50% büdcəsi dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşsin. SXA -əlanları tender qismində deyil, layihə qismində təsdiq edilsin. Qısa müddətli deyil, uzunmüddətliyi nəzərə alsın. Bu bənd Qeyri- Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Agentliyi üçün də təsdiq edilsin.